

GİRİŞ

Yargılama süreci bilimsel verilere dayandırılmış bir araştırmanın yapılmasına bağlıdır. Bu bağlamda, suç şüphesinin çözümlenmesi için ceza hukuku, medeni hukuk ve idare hukukunda, davanın çözümü için ilgili alanda uzmanlığa sahip kişilerin uzmanlık bilgisine, bu bilgiler doğrultusunda gerçekleştirilecek değerlendirmelere ihtiyaç duyulmaktadır. Teknik bilgilere ve bilimsel verilere sahip olunması için belge, nesne ve eserlere ulaşılması ya da bu bilgilere ve uzmanlığa sahip kişilerden bilirkişi/uzman görüşü istenmesi gerekmektedir ^(1,2).

Bilirkişilerin ya da uzmanların, uzmanlık alanlarına uygun bir biçimde sundukları görüşlerin mahkemece delil ya da delil değerlendirme aracı olarak kabul edilmesi, onları yargılama makamının yardımcısı konumuna getirmektedir. Alanında uzmanlık eğitimi almış ve ilgili uzmanlık alanında yetkin olduğunu gösteren uzmanlık belgesine sahip, uzmanlığı tescil edilmiş bilim insanlarının bilirkişilik yapmaları ihtilaf konusu olayların çözümlenmesi açısından önemli bir yere sahiptir. Dolayısıyla yargılama makamları bilirkişilerin ya da uzmanların yazacakları raporlara ihtiyaç duymaktadır. Söz konusu raporların yargılama sürecinde karar verme açısından önemli bir etkisi olduğu da bilinmektedir.

Adli bilimlerdeki suç araştırmalarında da çalışma alanlarına özgü uzmanlık bilgi ve becerile-

rini yerine getiren bilirkişiler, adalet sisteminin önemli unsurlarından birini oluşturmaktadır ⁽¹⁾.

Bu kitap bölümü kapsamında öncelikle Türkiye'deki bilirkişilik sisteminden, yapılanmasından ve mevzuattan bahsedilmiş ve bu yaklaşımın bilirkişilik uygulamalarının temel yönünü anlamak için ilk adım olacağı düşünülmüştür. Kitap bölümünün akışında temel bilgiler sonrasında ilgili başlıklar ile bilirkişiliğin çerçevesinin çizilmesi amaçlanmıştır. Bu aşamadan sonra rapor yazımı ile ilgili örnek rapor taslağı eklenerek raporların şekli ve içeriğinin anlaşılması açısından yol gösterici olması hedeflenmiştir. Raporların şekline ve içeriğine, adli bilimlerdeki uzmanlık alanlarında yerine getirilen uygulamalara göre eklemeler yapılmasının mümkün olduğunun şimdiden belirtilmesi yerinde olacaktır. Zira uzmanlık alanına özgü analizler, çalışmalar gerçekleştirilebilir ve bunlar raporlarda sunulacak şekilde değerlendirilebilmektedir. Burada önemli olan etik ilkeler, bilimsellik ve mevzuat doğrultusunda ilgili uygulamaların yerine getirilerek raporlanmasıdır.

Adli bilimlere ait her bir uzmanlık alanındaki bilirkişilik uygulamaları arasında farklılıklar bulunduğundan, bunları somutlaştırmak adına resmi bilirkişilik kurumu olan Adli Tıp Kurumu'na ait bilirkişi raporlarına çalışmada yer verilmiştir. Yine mahkeme tarafından görevlendirilerek talep edilen ve farklı kurum, kuruluş ya da kurullara ait bilirkişi raporlarına ve tarafların mahkemeden

¹ Dr.Öğr.Üyesi, İstanbul Arel Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, bernadogan@arel.edu.tr

SONUÇ

Suç araştırmalarında gerçekleştirilen bilirkişilik uygulamaları diğer tüm bilirkişilik uygulama alanlarında olduğu gibi deneyim gerektiren bir alandır. Bu bilgi doğrultusunda, Bilirkişilik Kanunu'nun 10. maddesinde ve Bilirkişilik Yönetmeliği'nin 38. maddesinde bilirkişilerin nitelikleri sıralanmış ve bu nitelikler arasında bilirkişilerin uzmanlık yapacağı alan ya da alanlarda en az beş yıl çalışmış olma şartı aranmıştır. Bu durum uzmanlık alanı ile ilgili yetkinliği belgelemek açısından önemli bir unsur olsa da alanında yapacağı bilirkişilik uygulamaları için ayrı bir tecrübe gerektirdiği şüphesizdir. Bilirkişilik Kanunu ile ortaya konulan yeniliklerden biri olan bilirkişilik temel eğitimi ile bilirkişi adaylarının mesleklerine ve uzmanlık alanlarına yönelik bir eğitim olmadığı bilirkişilik uygulamalarının yerine getirilmesinde gereksinim duyacakları temel bilgilerin verildiği bir eğitim olduğu vurgulanmıştır⁽⁷⁾. Ancak bu eğitim bilirkişilik uygulamalarının yerine getirilmesi açısından temel düzeyde bilgiler sağlamaktadır. Uzmanlık alanında bilirkişilik uygulamalarında deneyim, farklı olgular analiz edilerek geliştirilebilir. Zira bu uygulamalar çerçevesinde temel düzeyde hukuk bilgisine de sahip olmak gerekmektedir. Dolayısıyla bu bilgiye bilirkişilik temel eğitimi yanında farklı olgular üzerinde değerlendirme yapılarak, ilgili alanla ilişkin sorular sorularak ve derinlemesine araştırma yapılarak ulaşılabilecektir.

Bilirkişilik uygulamalarında deneyim kazanırken dikkat edilmesi gereken en önemli hususların, etik ilkeler, bilimsellik, tarafsızlık, dürüstlük, adalet ve eşitlik hususları olduğu göz ardı edilmemelidir. Suç araştırmaları dahil tüm bilirkişilik uygulamaları etik ilkeler ve eldeki veriler doğrultusunda gerçekleştirilmesi ve savunulan görüşün bilimsel gerekçeler sunularak değerlendirilmesi gerekmektedir. Aksi takdirde gerçekleştirilen uygulamalar etik olmadığı gibi bilim dışı ve geçerliliği olmayacak uygulamalar olarak karşımıza çıkacaktır.

Bu açılardan değerlendirildiğinde uzmanlık alanında yetkin, nitelikli, bilimsel ve etik bir bi-

lirkişi olabilmek için çalışma boyunca değinilen unsurların yerine getirilerek deneyim kazanılması elzemdir. Son olarak, bilirkişilik uygulamalarında deneyim kazanabilmek için farklı olguların analiz edilmesinin, bunların değerlendirilmesinin zorunlu ve unutulmaması gereken argümanlar olduğunun altını önemle bir kez daha çizmek gerekmektedir.

Anahtar Kelimeler: Suç araştırmaları, bilirkişilik, Bilirkişilik Yönetmeliği, Bilirkişilik Kanunu

KAYNAKÇA

- Demirer, M. (2007) Dünyada ve Türkiye'de Adli Tıp Yapılanmaları Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri, Uzmanlık Tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Isparta,
- Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü Bilirkişilik Daire Başkanlığı (b.t). *Bilirkişilik Temel Eğitimi Kaynak Kitabı*. (27.06.2020 tarihinde [https://bilirkişilik.adalet.gov.tr /dokumanlar/bilirkişiliksempozyumkitaplari/temelegitimkaynak.pdf](https://bilirkişilik.adalet.gov.tr/dokumanlar/bilirkişiliksempozyumkitaplari/temelegitimkaynak.pdf) adresinden ulaşılmıştır).
- Tygai, I ve Grover, N. (2014) Development of Forensic Science and Criminal Prosecution-India, *International Journal of Scientific and Research Publications*, 4(12): 1-7
- Maras, M. H ve Miranda, M. D. (2014) Forensic Science, J. Backhaus (Ed.) *Encyclopedia of Law and Economics*, New York, Springer. Doi: 10.1007/978-1-4614-7883-6_11-1
- Kriminal Han Danışmanlık, Delillerden Dolayı Mağdur Olan İnsanlar, (29.08.2020 tarihinde <https://bilirkişiraporlari.com/delillerden-dolayi-magdur-olan-insanlar/> adresinden ulaşılmıştır).
- Üsküdar Üniversitesi Mühendislik ve Doğa Bilimleri Fakültesi, Adli Bilimler (Türkçe) Bölüm Hakkında, 29.08.2020 tarihinde <https://uskudar.edu.tr/mdbf/adli-bilimler> adresinden ulaşılmıştır).
- Erdoğan, E. ve Toraman, B. (b.t) *Bilirkişilik Temel Eğitimi Kaynak Kitabı*, (24.07.2020 tarihinde <https://bilirkişilik.adalet.gov.tr/Resimler/SayfaDokuman/372020142300temelegitimkaynak.pdf> adresinden ulaşılmıştır).
- Dünya Bankası (2010) Yargılamada Bilirkişilik Müessesesi Hakkında Mukayeseli Çalışma Görüşme Taslağı, s. 1-23.
- Dönmez, B. (2007) Yeni CMK'da Bilirkişi Kavramı, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 9, s. 1145-1177.
- Çoban, İ. (2013) Adli Tıp Kurumu'na Görüş Bildirilen Nöroloji ve Nöroşirürji Dalında Tıbbi Uygulama Hatası İddiası Olgularının Değerlendirilmesi, T.C. Adalet Bakanlığı, Adli Tıp Kurumu Başkanlığı, Uzmanlık Tezi.
- Kadane, J. B. (2005) Ethical Issues in Being an Expert Witness, *Law, Probability and Risk* 4 (1-2):21-23.

- Doi:10.1093/lpr/mgi004
12. Walton, B. (2013) Being an Expert Witness, *Indiana State Nurses Association Bulletin*, 39(3): 9-13
 13. Türkay, İ. (2017) Yeni Yeni Bilirkişilik Sistemi Uygulamaya Girdi, (30.08.2020 tarihinde <https://vergialgi.net/yeni-bilirkisilik-sistemi-uygulamaya-girdi> adresinden ulaşılmıştır.)
 14. Türkay, İ. (2017) 6754 Sayılı Bilirkişilik Kanununun Genel Değerlendirilmesi, (30.08.2020 tarihinde <https://vergialgi.net/6754-sayili-bilirkisilik-kanununun-genel-degerlendirilmesi> adresinden ulaşılmıştır.)
 15. Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü (b.t). *Hakkımızda* (23.07.2020 tarihinde <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/hakkimizda01072020044047> adresinden ulaşılmıştır.)
 16. Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Genel Müdürlüğü (b.t). *Bürolarımız* (23.07.2020 tarihinde <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/burolarimiz01072020045340> adresinden ulaşılmıştır.)
 17. Başbakanlık Kanunlar ve Kararlar Genel Müdürlüğü (2016) *Bilirkişilik Kanun Tasarısı ve Gerekeçesi*. (23.07.2020 tarihinde <http://www2.tbmm.gov.tr/d26/1/1-0687.pdf> adresinden ulaşılmıştır.)
 18. Cumhurbaşkanlığı Devlet Denetleme Kurulu (2010) Denetleme Rapor Özeti: Adli Tıp Kurumu Başkanlığı'nın 2007, 2008 ve 2009 Yıllarına Ait Faaliyet ve İşlemlerinin Denetimi ile Adli Tıp Kurumu Hizmetlerinin Etkin ve Verimli Şekilde Yürütülmesinin ve Geliştirilmesinin Sağlanması, s. 1-28
 19. Bilirkişi Portal Girişi (b.t). *Bilirkişi Portal Girişi*. (03.08.2020 tarihinde <http://bilenol.com/bilirkisi-uyap-portal/#page-content> adresinden ulaşılmıştır.)
 20. Nehir, E. (2004) Dünyada ve Türkiye'de Adli Tıp Yapılanmalarının Karşılaştırılması, Uzmanlık Tezi, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, İstanbul
 21. Ekosem Sürekli Eğitim Merkezi Bilirkişilik Temel Eğitimi, (30.08.2020 tarihinde <https://ekosem.ieu.edu.tr/tr/bilirkisilik-temel-egitimi> adresinden ulaşılmıştır.)
 22. Adalet Bakanlığı Hukuk İşleri Bilirkişilik Daire Başkanlığı. (b.t.). *Bölge Bilirkişi Listeleri* (03.08.2020 tarihinde <https://bilirkisilik.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/bolge-bilirkisi-listeleri02072020030208> adresinden ulaşılmıştır.)
 23. Kaymakçı, S. (2014) Ceza Muhakemesi Hukukunda Bilirkişilik, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Kamu Hukuku Bilim Dalı, Doktora Tezi, İstanbul
 24. Akgün, Ç. (2015) Bilirkişilerin, Bilirkişilik Sistemi Hakkındaki Görüşlerinin Değerlendirilmesi, İstanbul Üniversitesi Adli Tıp Enstitüsü Sosyal Bilimler Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi, İstanbul
 25. Mutlu, B. A. (2019) Tıbbi Uygulama Hatası İddialarında Bilirkişilik ve Uzman Mütalaası, İstanbul Üniversitesi İstanbul Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Uzmanlık Tezi, İstanbul
 26. Adli Bilirkişiler Derneği, (30.08.2020 tarihinde <http://www.adbilder.com> adresinden ulaşılmıştır.)